

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. VI. De foedere per Pontificem adversus Turcas icto ejus operâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

genii, atque intimi animi ejus crederetur. Profectus Viennâ Commendonus diœceses Passaviensem, & Salisburgensem, per quas illi iter fuit, curâ, ac diligentia eadem, fructu, ac operę pretio majore lustravit, quòd in vtraque Episcopi probi, ac religiosi homines præerant, qui Commendoni studio non solùm adversati non sunt, sed etiam adjumento fuere; & Salisburgensis quidem Archiepiscopus etiam Concilium Provinciæ suæ, rem diu antè intermissam, illius instinctu, atque hortatu habuit, in quo multa salubriter decreta, & sancita sunt. Ad reliquos Germaniæ Episcopos litteras ex auctoritate Pontificis dedit, quibus ad vsum, cultumque antiquæ disciplinæ renovandum multis, atque accuratis verbis eos est adhortatus.

---

*De fœdere per Pontificem adversùs Turcas
icto, & opera in id à Commendonono impensa.*

CAPUT VI.

REVERSUS inde Urbem sub finem sequentis anni, qui fuit M. D. LXIX. excepit bellum, quod Selimus Rex Turcarum libidine Cyprum insulam ditioni suæ subjiciendi terrâ, marique Venetis intulit. Cui propulsando bello Pontifex Pius haud secus, quàm si eo ipse peti-

tus esset, animo, conatúque incubuit, non studio erga Venetos, quibus ad id locorum subiratum fuisse constat, sed amore Christianæ rei, quam carpi in dies, atteríque impotentibus prævalidæ gentis armis cernens, ingenti dolore, curâque sollicitabatur. Cúmque eâ tempestate Philippus, debilitatis domestico malo Gallis, vnus omnes Christianos Reges longè opibus anteiret: quippe non vniversæ modò Hispaniæ dominabatur; sed omne Belgarum nomen, quod latè multas, ac bellicosas gentes complectitur, in ditioe habebat, & in Italia cùm Neapolitanum, tum Mediolanense Regnum, firmum vtrumque, atque opulentum, obtinebat, & maximè opportunæ parandis, alendisque classibus Sicilia, Sardiniâque, & Baleares insulæ imperio ejus parebant, & Corsica etiam, & Ligurici maris ora, civitâsque Genuensium auctoritatem ejus sequebatur: Africæ quoque injecerat manus, ædificato haud longè à ruinis antiquæ Carthaginis castello, cui ab freti faucibus, quibus impositum erat, Golettæ nomen fuit, magnóque munito opere, & Tuncetum frequentem urbem regionis ejus in fide habebat, & vicinos populos Siciliam, atque Hispaniam contra sitos à maleficio continebat. Sed præter hæc, quæ commemoravimus Regna ditia, & viris, armisque potentia, multò maximum Imperium vltra Oceanum in Occidente propagatum habebat, quod patrum nostrorum memoriâ, Christophori Columbi Liguris inge-

nium, & humano captu major audacia aperuit. Ejus Imperii terræ ignoratæ veteribus in tantam magnitudinem patere dicuntur, vt eis novi orbis nomen scriptores nostri indiderint, ex quibus auri vis ingens ad Philippum per immensa vastissimi maris spatia quotannis navibus advehebatur. Hunc igitur Regem tantis subnixum opibus vt sibi, Venerisque ad Turcicum bellum fœdere, ac societate ante omnes adjungeret, Pius initio statim est aggressus: nec ille magnopere abnuit; nam & Pontificis Maximi auctoritatem, quantum Christianum, & pium Regem decebat, reverebatur, & amplitudine suâ indignum, & sibi invidiosum fore intelligebat, si tanto impendente Christiano nomini de Barbaris periculo, ipse Reipublicæ defuisset; & præterea Pium sperabat facturum sibi potestatem ex ditibus Hispaniæ sacerdotiis pecuniam corrogandi: ita bellum gloriæ sibi magis, quàm impendio vlli, aut sumptui futurum. Quòd si Philippo vafra, & dominandi cupida Hispanorum ingenia respondissent, acri, atque huc maximè intento Pontifice, magnâ, nec dubiâ spe victoriæ gesturi cum Turcis id bellum fuisse videbantur: sed illis non tam cordi erant, vt vincerentur, aut procul Venetorum cervicibus submoverentur Turcæ, quàm vt id alerent, ducerentque bellum, cujus morâ, oneréque pressi, attenuatíque Veneti ipsi opportuni sibi Italiæ Regnum affectantibus fierent. Id cùm Venetos Patres non falleret, antea quoque sub Carolo

Philippi patre Hispanorum artes, & ambitiosa, atque callida consilia æquè difficili suæ Reipublicæ tempore experti, inviti, ac reluctantes adducebantur, ut se vlllo fœdere cum Philippo alligarent, pacemque quamvis gravibus conditionibus redemptam Hispanorum societati præfererent. Sed hæc seniorum mens erat. Juventus injuriâ, perfidiâque Barbarorum incitata decertare, ac dignitatem suam armis tueri præoptabat, fœderique favebat, de quo Romæ apud Pium ab utrisque Legatis agebatur; in quo Commendoni singularis industria, prudentiâque enituit, multique difficiles nodi expediti per eum, explicatique sunt. Nam & Veneti Legatis suis imperaverant, ut omnia cum eo communicarent, illiusque consilio maximè vterentur: & Pius neminem magis intimis rebus adhibebat. Consenserant tandem Veneti, Hispanique in certas fœderis leges, & ad eas sancendas ad Pium utriusque convenerant, cum Regii Legati præsentem excipere annum cœpere, quo non satis sibi superesse temporis ad paranda, præstandaque, quæ ex pactæ societatis conditionibus deberent, aiebant. Id verò adeò stomachum Venetis Patribus movit, ut à belli cogitationibus ad consilia pacis protinus converterentur, ac per speciem commutandi captivos Constantinopolim mitterent, qui cum Turcis de compositione ageret. Pio eâ re incredibiliter anxio, perturbatoque Commendonus auctor fuit Marcum Antonium Columnam Ve-

netias mittendi, qui & dux à Pontifice classis delectus fuerat, & vir erat non rei militaris peritior, quàm civilibus artibus, naturalique facundiâ ad pertractandos animos hominum instructus. Ipsum verò Columnam à Pio statim proficisci jussum monuit omni ope contenderet, vt de suis postulatis ad Senatum referretur, & belli, pacisque deliberatio à decemvirum collegio, paucisque senibus mentionem omnem belli horrentibus abducta ad Senatûs cognitionem traduceretur: plus ibi ardoris, animorumque ad rem armis decernendam, ineundumque fœdus futurum. Nomina quoque Senatorum, per quos id conaretur, edidit, & Columna cùm Venetias venisset, Commendoni præceptis ita obtemperavit, vt re in Senatum deductâ tenuerit, vt abruptâ spe pacis, Veneti strenuè bellum capefferent, ac fœdus summâ Pontificis, ac totius Italiæ lætitiâ feriretur. Unde nobilis illa navalis pugna, victoriâque est parta, quæ si quantum gloriæ Christiano nomini, tantundem fructûs, atque emolumentum attulisset, non adeò nunc immanem Barbarorum potentiam timere cogeremur. Quis hujus belli imperator eligeretur multum, diuque est disceptatum. Veneti Philippi gratiam respicientem, ex ejusque pendentem fide ducem antea adversum rebus suis experti, vt Cardinalium aliquis classi præficeretur, postulabant magnâ spe, quia Pontifex Commendono vni ex omnibus Patribus plurimum tribuere videretur, nullamque

rem esse tantam, quæ ejus ingenio, ac prudentiæ non rectè committeretur, prædicaret, fore ut eum potissimum summæ rei præesse juberet; ita bellum è re publica, suâque administratum iri. Sed neque Hispani Venetum imperatorem faciliè accipiebant: & Commendonus ipse militare imperium planè aspernabatur, Piumque dubitantem, & deliberantem monebat, quàm ea procuratio, tractatióque armorum ab hominibus togatis, & sacrorum ministris aliena, abhorrensque esset. Ita res à Cardinalibus est rejecta, & ad Joannem Austrium Philippi fratrem, si præsens bello interesset, quod Hispani pollicebantur, imperium delatum.

---

*De nova ejus ad Casarem, & Polonos
legatione.*

CAPUT VII.

COMMENDONO aliæ impositæ partes gerendæ Reipublicæ, vnde illi magnorum laborum, sed magnæ item laudis materia est orta. Post junctum cum Philippo, & Venetis fœdus, cupiens Pius omnes in Barbaros concire, ac sollicitare Reges, & ante alios Maximilianum Casarem, & Augustum Regem Poloniæ, qui finitimi Turcarum Imperio, maximè opportuni inferendis à terra armis, atque distinendo hosti habe-